

Landgoed “De Utrecht”

FLORA EN FAUNA

Landgoed De Utrecht heeft een rijke plantenvariatie en bijzondere levensgemeenschappen van dieren door haar uitgestrektheid en de verschillende landschappen daarbinnen.

In grote lijnen bestaat het landgoed uit productiebos van voornamelijk naaldhout, de vennen Flaes en Goor met heidegebied, het beekdal van de Reusel, het gagelmoeras De Broekeling met Hoogeindsche Beek (de laatste drie vormen samen een Natte Natuur Parel), oude ontginningen Dun en Tulder met akkerenclaves, open omsloten landbouwgebieden verpacht aan hoevepachters, golfbaan van Golf- en Countryclub Midden-Brabant en landschapsparken bij Rustoord en het Arnoldspark. De bossen en landbouwgebieden worden tot één geheel gemaakt door een aaneengesloten netwerk van robuuste lanen en de vele zandpaden die het landgoed rijk is. Zo'n variatie aan landschappen levert een ongekende rijkdom aan planten en dieren op.

Heide

Op de natte heide komen planten voor als Beenbreek, Witte Snavelbies, Moeraswolfsklauw, Dophei en kleine en ronde Zonedauw; een insectenetende plant met grote druppels, die parelen in de zon. Het lijken dauwdruppels maar het is een verraderlijke kleefstof die in staat is kleine insecten vast te houden. De plant produceert een zuur, verwant aan ons maagzuur en verteert zo zijn prooi. Ook de Klokjesgentiaan laat zich voorzichtig zien wat dan in juli en augustus het Gentiaanblauwtje aantrekt, een bedreigd vliedertje dat zijn eitjes afzet op de bloemknoppen van de klokjesgentiaan. Als de rups uitkomt, eet hij zich vervolgens in de bloem en na een tijd laat hij zich op de grond vallen. Daar wacht hij tot een groepje bossteek- of ruwknoopmieren voorbijkomt en hem meeneemt naar hun nest. Na een verblijf van 10 maanden in het nest, verpopt de rups zich en verlaat als vlinder z'n verzorgers.

Op de droge heide tref je Struikhei, Kruiptrem en Zandblauwtje aan. Hier leven onder andere ook de Levendbarende hagedis, Boomleeuwerik, Boompieper, Roodborsttapuit en de Geelgors, een typische vogel voor de hogere zandgronden, die goed te herkennen is aan zijn zang: het lijkt wel de 5^e van Beethoven!

Nachtzwaluw

Tegen de schemering van een zomerse avond, op de overgang van bos naar heide kan je het bijzondere geluid van de Nachtzwaluw horen, als ware het een ratelende kikker. Het heeft zelfs eens geleid tot een tweegesprek met een Rugstreeppad. Als paringsritueel produceert die namelijk ook een ratelend geluid om soortgenoten te lokken.

Nachtzwaluwen zijn echte nachtjagers die voor hun voedsel volledig afhankelijk zijn van grote insecten die 's-nachts vliegen. Met name grote nachtvlinders zijn een belangrijke voedselbron voor ze. Niet verwonderlijk dat de nachtzwaluw haar eieren legt in een kuiltje in het zand, midden in de vlinderstrook langs de Moerbleek, het zuidelijkste puntje van het landgoed. Dankzij het schitterende camouflage verendek kan het gebeuren dat je de op de grond broedende nachtzwaluw zomaar voorbij loopt.

Vlinderstrook

In de zuidelijke punt van De Utrecht, van het Turfven tot aan de Moerbleek ligt een vlinderstrook, een corridor met bomen en planten voor vlinders. Vlinders hebben bloemen en planten nodig om te kunnen leven. Voor hun eitjes zoeken ze planten uit die de latere rupsen lekker vinden, de zogenaamde waardplanten. Het is heel belangrijk dat ze de juiste planten vinden, want de meeste rupsen zijn heel kieskeurig. Die van de Oranjetip lusten bijvoorbeeld alleen look-zonder-look en pinksterbloem. Zo leggen de Kleine vos, Dagpauwoog en Atalanta om diezelfde reden hun eitjes uitsluitend op de grote brandnetel. Eenmaal ontpopt leven vlinders van de nectar van hun favoriete bloem(en), die ze opzuigen met hun lange tong. In ruil daarvoor zorgen ze dat er stuifmeel verspreid wordt. Al fladderend van de ene naar de andere bloem dragen ze dus bij aan het voortbestaan van de plant. Vlinders hebben niet alleen bloemen nodig voor hun voortbestaan, maar om hun weg te kunnen vinden zijn voor hen ook bomen en struiken essentieel. Om die reden alleen al is geen vlinder te zien in een groot weiland met alleen gras.

Vogeleldorado

De natuurreservaten Het Goor en De Flaes, in het zuidoosten van De Utrecht, vormen een kern van het vogeleldorado op het landgoed. Gelegen tussen uitgestrekte boscomplexen, omringd door de natte Neterselse en Mispelindse heide, roepen deze oer-oude vennen herinneringen op aan lang vervlogen tijden, toen alleen een oude turfstecker op de hoogte was van het bestaan van deze sompige moerassen. Momenteel telt het landgoed in totaal meer dan 130 soorten broedvogels met beroemde soorten als de genoemde ijsvogel, nachtzwaluw, zwarte specht, bonte specht, kerkuil, bosuil, wulp. Zelfs een kolonie aalscholvers broedend in bomen staand in de Flaes is goed te zien vanaf het 22 meter hoge balkon van de Flaestoren.

G a g e l

De gebieden rond het ven De Flaes en de Broekeling zijn gezegend met heerlijk geurende Gagelstruwelen. Eind maart tot half april kleuren de katjes van de mannelijke gagelplanten het landschap oranjebruin. Zowel het blad als de stengels van de wilde gagel hebben klieren die een harsachtig aroma verspreiden. De plant stond in vroeger tijden bekend als Brabantse mirte. In de Middeleeuwen werd wilde gagel gebruikt om bier te kruiden. Vandaag de dag vindt het gagelbier weer gretig aftrek als heerlijk eerlijk Kempisch product. Wat verderop gelegen vochtige stukken land, richting Tulder, staan verscholen tussen de bomen en struwelen enkele zeer oude, grootse jeneverbesstruiken. Wellicht de nazaten van struiken die al rond 1400 op Tulder garant stonden voor het succes van de jeneverstokerij en gagelbierbrouwerij.

Reptielen en amfiëën

Op en rond tal van natte gebieden op De Utrecht zijn ideale biotopen gevonden door de Alpenwatersalamander, Vinpootsalamander, Rugstreepad, Poelkikker, Bruine kikker en Heikikker. Hoewel de heikikker veel lijkt op de bruine kikker zijn ze qua geluid duidelijk te onderscheiden van elkaar. Bruine kikkers maken een zacht knorrend geluid terwijl heikikkers een borrelend geluid maken. Je kan de lokroep van de heikikker wel vergelijken met het geluid van een onder water vol lopende lege fles. Er wordt zo'n 4 tot 7 keer per seconde geroepen, de roep klinkt als wuob...wuob...wuob. Heel bijzonder aan

de heikikker is ook de baltskleur tijdens de paartijd. De mannetjes krijgen dan een duidelijk zichtbare blauwe kleur. Het blauw is een waas dat over het onderliggende patroon heen ligt en na een paar dagen al weer verdwijnt. Het zijn vooral de bovenzijde van het lichaam en de keel die zo van kleur veranderen. Aan het einde van de paartijd kleuren ze weer terug.

Libellen en juffers

Boven natte hei en vennen vliegen prachtige libellen, nadat zij als larven eerst circa zeven (!!) keer zijn verveld, waarna zij hun leven als libel pas kunnen voortzetten. Rondom de Reusel fladderen 's-zomers verschillende juffers in de zon waaronder de Vuurjuffer en Bosbeekjuffer.

Beekbos

Aan de oostkant van De Utrecht heeft de sterk meanderende beek de Reusel een fraai beekdal uitgesleten. Op de hogere delen langs de beek zijn oude groeiplaatsen van wintereiken-beukenbos te vinden. Belangrijk voor broedvogels van oud loofbos, zoals de Middelste bonte specht. In dit beekbos langs de Reusel, vind je grote, half omgevallen en met dichte klimop begroeide bomen, knoestige wortels en boomstronken, bedden van bosanemonen en varens, afgekalfde zandkanten waarlangs het glasheldere water meandert; de ideale biotoop voor de IJsvogel. Helaas groeit ook het invasieve Japanse duizendknoop weelderig op deze vochtige plaatsen. Wat verder weg van de Reusel en dus wat hoger gelegen in de oudere bossen overheerst de adelaarsvaren, soms wel manshoog. Ook het pijpenstrootje als grassoort komt hier bij massa's voor en de 'blauwe' bosbes vormt her en der dikke kussens in het bos.

Productiebossen

De typische productiebossen worden gevormd door de naaldboomsoorten als douglas, grove den, Corsicaanse den en lariks. Er is een eenvoudig ezelsbruggetje om het verschil te herkennen tussen een den, spar en lariks: tel de naalden en kijk naar de beginletter van de boom. De spar (met de s van solo), heeft telkens één naald. De den (met de d van duo) heeft steeds twee naalden bij elkaar en de lariks (met de l van legio) heeft bundeltjes van meerdere naalden.

Naast de naaldbomen zijn de belangrijkste loofboomsoorten op De Utrecht de inlandse eik, Amerikaanse eik, berk en beuk.

Door de afwisseling van verschillende landschappen en dus wat er zoal groeit, is De Utrecht ook een aantrekkelijk leefgebied voor de ree, steenmarter, vos, bunzing, hermelijn, konijn en haas. Om ervoor te zorgen dat deze dieren ongestoord kunnen leven, moeten honden op het landgoed aangeliind zijn.

Parklandschap en arboretum

Aan beide kanten van de provinciale weg N269 is een park in landschapsstijl aangelegd: ten oosten rondom het huidige kunstgalerie/hotel Rustoord en ten westen, tegenover Rustoord aan de overkant van de weg, het Arnoldspark met arboretum.

Rondom Rustoord, ooit het vakantiehuis uit 1922 voor medewerkers van verzekeringsmaatschappij De Utrecht werd door tuinarchitect D.F. Tersteeg uit Naarden

een park in landschapsstijl ontwikkeld; met vijver, diverse bomengroepen, pittoreske doorkijkjes en een aantal zichtlijnen.

Voor het ontwerp van het Arnoldspark met arboretum tekende in 1940 de Twentse tuinarchitect P.H. Watzel. Na de Tweede Wereldoorlog kwam het park volledig gereed. Een belangrijk uitgangspunt van het ontwerp was de verbinding tussen het westelijk en het oostelijk deel van het landgoed. Onder het centrum van het vierkante park is een ovaalvormige vijver aangelegd, van waaruit drie diagonaal aangelegde lanen uitstralen. *De diagonale laan in het zuidwesten van het Arnoldspark ligt in het verlengde van de Prins Hendriklaan ten westen van de provinciale weg. De zuidoostelijke laan sluit aan een brede strook grasplantsoen, aan weerszijden omgeven door dichte bomen- en struikengroepen. Deze open strook vormt een belangrijke zichtas naar het aan de oostelijke kant van de provinciale weg gelegen voormalige vakantiehuis, huidige kunstgalerie/hotel Rustoord. Een over de noordzuidas lopende laan in het park sluit aan op de laan achter de ten noorden van het park gelegen brandtoren/houtvesterswoning.*

Het arboretum, een bomenverzameling in het park, omvat vooral winterharde houtige gewassen. Geheel in lijn met de productiebossen van naaldbomen, kent dit arboretum met name veel soorten coniferen (kegeldragers, naaldbomen). Het woord pinetum (naaldbomentuin of coniferentuin) dekt de lading daarom wellicht beter. Bijzonder is de heuse laan van sequoia's of mammoetbomen in het arboretum. In het instandhoudingsplan van De Utrecht is ook groot onderhoud van het Arnoldspark opgenomen om haar weer in volle glorie te herstellen.